

ДОЦІЛЬНІСТЬ ІСНУВАННЯ ЛІЦЕНЗІЇ ЯК ФОРМИ РОЗПОРЯДЖАННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ НА ОБ'ЄКТИ СУМІЖНИХ ПРАВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Ніна ПЕЧЕРОВА

кандидат юридичних наук

м. Київ, Україна

Форми розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав визначені ч. 1 ст. 1107 Цивільного кодексу України, ч. 1 ст. 48 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Ліцензія як форма розпоряджання знаходить своє відображення в положеннях Цивільного кодексу України, що ж до Закону України «Про авторське право і суміжні права», то йде мова про ліцензійний договір та публічну ліцензію. Чому розгляд питання доцільності існування ліцензії як форми розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав є важливим, на думку автора? Він є важливим, оскільки він стосується розуміння правової природи відносин у сфері права інтелектуальної власності. Звичайно, що обсяг подання тез на конференцію не дозволяє розглянути дане питання, пропрацювавши всі об'єкти права інтелектуальної власності, тому ми розглянемо дане питання в прив'язці до об'єктів суміжних прав. В юридичній літературі думки розділилися стосовно того чи вважати ліцензію окремою формою розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав, в тому числі, чи вважати її складовою ліцензійного договору. Автор роботи є прибічником думки про те, що ліцензія є складовою ліцензійного договору і не може розглядатися як окрема форма розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав, і як односторонній правочин. Задамо собі питання чому? Для цього звернемося до аналізу деяких положень Цивільного кодексу України. Так, згідно ч. 3 ст. 1109 Цивільного кодексу України «3. У ліцензійному договорі визначаються вид ліцензії, сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором, способи використання зазначеного об'єкта, територія та строк, на які надаються права, тощо), розмір, порядок і строки виплати за використання об'єкта права інтелектуальної власності, а також інші умови, які сторони вважають за доцільне включити у договір»¹. Читаючи уважно вище зазначене положення чи можна говорити про те, що у однієї сторони

¹ Цивільний кодекс України (2003): Закон, Кодекс № 435 – IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

виникають лише права, а в іншій лише обов'язки та не вимагається погодження умов між сторонами? Думаємо, що ні. Навіть, якщо розглядати окремо ліцензію гіпотетично як окрему форму розпорядження майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав, то виходячи із вище зазначеного положення Цивільного кодексу України ліцензія не може розглядатися відірвано від нього і є його невід'ємною складовою. Таким чином, говорити про виникнення тільки прав чи обов'язків у однієї сторони не вважається коректним. А це є головним критерієм поділу правочинів на односторонні та двосторонні (багатосторонні). Чому, на нашу думку, виникає така ситуація? По-перше, вона пов'язана, на нашу думку, з перебільшенням розуміння публічного елементу у відносинах права інтелектуальної власності, оскільки відносини у сфері права інтелектуальної власності носять перш за все приватно-правовий характер, хоча елемент змішаності також присутній у деяких випадках і то умовно, оскільки відносини, коли в них з'являється публічний орган стають публічно-правовими, навіть якщо йде мова про реєстрацію, наприклад авторських прав, оскільки це вже інші відносини, що складаються не у зв'язку зі створенням об'єкту авторського права чи у зв'язку зі здійсненням розпорядження майновими правами на такий об'єкт, а у зв'язку із реєстрацією прав на такий об'єкт. По-друге, іншою причиною виникнення відповідної ситуації є структурний виклад статей Цивільного кодексу у послідовності, що спочатку йде мова про ліцензію, а потім про ліцензійний договір. Тому, одним із шляхів вирішення є зміна відповідних статей просто місцями. Спочатку мова має йти про ліцензійний договір, а вже потім про ліцензію для того, щоб було уявлення щодо виданого виду ліцензії. В обґрунтування, нашої точки зору, наведемо ч. 2, 3 ст. 626 Цивільного кодексу України «2. Договір є одностороннім, якщо одна сторона бере на себе обов'язок перед другою стороною вчинити певні дії або утриматися від них, а друга сторона наділяється лише правом вимоги, без виникнення зустрічного обов'язку щодо першої сторони. 3. Договір є двостороннім, якщо правами та обов'язками наділені обидві сторони договору»², ч. 3 ст. 202 Цивільного кодексу України «3. Одностороннім правочином є дія однієї сторони, яка може бути представлена однією або кількома особами. Односторонній правочин може створювати обов'язки лише для особи, яка його вчинила. Односторонній правочин може створювати обов'язки для інших осіб лише у випадках, встановлених законом, або за домовленістю з цими

² Цивільний кодекс України (2003): Закон, Кодекс № 435 – IV від 16.03.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

особами»³. То видаючи той чи інший вид ліцензії ліцензіар створює для себе лише обов'язки..?

В аспекті питання, що нами розглядається зазначимо наступну ремарку. На наш погляд, за ліцензійним договором в користування надається ще не об'єкт, наприклад тих же суміжних прав, а надається в користування майнове право певним способом. Майнове право є роздільним, оскільки воно має досить широкий перелік способів використання і цей перелік є не вичерпним. Це є однією із особливостей об'єктів права інтелектуальної власності, і об'єктів суміжних прав в тому числі тому, що об'єкти права інтелектуальної власності є об'єктами *res incorporales*. До вище зазначеного зауважимо, що ключовим в обґрунтування нашої позиції вважаємо норму ст. 419 Цивільного кодексу України «1. Право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного. 2. Перехід права на об'єкт права інтелектуальної власності не означає переходу права власності на річ. 3. Перехід права власності на річ не означає переходу права на об'єкт права інтелектуальної власності»⁴.

Договір публічної ліцензії, на думку автора, за своєю правовою природою є різновидом ліцензійного договору і є по суті договором прислання, але не є при цьому одностороннім правочином, оскільки виникнення взаємних прав та обов'язків відбувається.

³ Цивільний кодекс України (2003): Закон, Кодекс № 435 – IV від 16.03.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

⁴ Цивільний кодекс України (2003): Закон, Кодекс № 435 – IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>